

Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési
és Oktatási Központ "Vértés László" Karszt-
és Barlangkutató Csoportjának 1980. évi
tevékenységéről

Tatabányai Szénbányák
Vállalati Szakszervezeti Bizottság
Bányász Művelődési és Oktatási
Központ
TATABÁNYA

Összeállította:

Juhász Márton

Tatabánya, 1981.I.15.

Tartalom

Bevezető.....	3
Vértés László-barlang.....	4
Hapci-barlang.....	6
Szende-barlang.....	7
Veres-hegyi-barlang.....	8
Veres-hegyi 2.sz.kőfülke.....	11
Keselő-hegy.....	12
Keselő-hegyi 3.sz.barlang.....	13
Pisznice-barlang.....	15
4621.sz.kataszteri terület.....	18
4650.sz.kataszteri terület.....	20
Kutatótáborok.....	21
Turák.....	22
Klubélet.....	23
Barlangnapi krónika.....	25
Amerikai tapasztalatok.....	27
+ mellékletek	

Bevezető

Csoportunk a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központban mint barlangász klub működik. Munkánkban az 1980. évben 27 fő vett részt, ebből 20 fő törzstagnak tekinthető. A tagok többsége tagja az MKBT-nek.

Az év folyamán 169 terepi- és klubfoglalkozást tartottunk, ezeken összesen 1036 fő vett részt.

Kataszteri munkánkban ez évben kissé elmaradtunk a tervezettől. Feltáró kutatást 5 barlangban folytattunk. Ezekben 97 munkaturán 349 fő 2670 órát dolgozott. Egyéb munkákkal - felmérés, fotózás, stb. - kb. 5000 a terepen teljesített munkaórák száma. A halyagosi viznyelőkben és a Veres-hegyi-barlangban a munka a tervek szerint haladt. Jelentős feltárási sikert az év utolsó napjaiban a Pisznice-barlangban értünk el.

Az MKBT 1980. évi Vándorgyűlésén csoportunk társrendezőként vett részt. Ugy érezzük, ezt a megtisztelő feladatot megfelelően teljesítettük.

Klubtevékenységünk, oktató, ismeretterjesztő munkánk fejlődött. A Barlangi Mentőszolgálat megyei csoportjának megalakulása már csak adminisztráció kérdése.

Összességében az 1980. évet sikeresnek könyvelhetjük el.

E rövid, vázlatos ismertetés után a csoport tevékenységéről a következőkben részletes beszámolót adunk.

Vértés László-barlang

Kihasználva a téli időszak "barlangi szárazságát" 1980. első két hónapjában a szifon bontásán dolgoztunk. A szifonról le-szivatott kb. 1,6-2 m³ vizet a Travi-teremben, fóliával bélelt medencében helyeztük el. A szifonjárat mélyítése során tapasztaltuk, hogy a terem DK-i sarkában vizelszivárgás van. A szivárgási helyet megbontva egy kisebb terembe lyukadtunk be. A termecske kb. 2x2,5 m átmérőjű, 1,5 m magas. Talpa kb. 1,8 m-rel van az eredeti szifonszint alatt. Két oldalról szálkővel határolt, a Szifon-terem felé eső és É-i oldalát agyagos törmelék alkotja. Feltárásának időpontjában /jan.26./ alját 20 cm-es víz borította. Meglepő volt, hogy nem egész 2 m szintkülömbségben két, egymástól független vízszint alakult ki.

A február közepi olvadás hatására megindult erőteljes csepegés, csorgás vizei az új termet hamarosan teljesen feltöltötték, a vízszint az eredeti szifon szintjében állandósult. Egész évben rendszeresen ellenőriztük, de a száraz nyári időszakban is csak max. 10 cm-t apadt. Ez az állapot kérdésessé teszi a szifon további feltáró kutatását, mivel ilyen nagy mennyiségű vizet nem tudunk kiemelni és elhelyezni.

A bontás során a szifon kitöltésében néhány kvarckavicsot találtunk. A kavicsanyag csak a Kovács-hegyről származhat. Ez bizonyítja, hogy a barlang, egyben az egész halyagosi víznyelőrendszer hajdan lényegesen nagyobb vízgyűjtőterülettel rendelkezett a mainál. /Kavicsok azóta a Szende-barlangból is előkerültek./

Ez után több ponton is próbálkoztunk kerülőág feltárásával, de ez a nagymennyiségű omladék veszélyessége miatt nem sikerült. 28 m mélységben feltártunk egy néhány méteres rányelő ágot. Itt is az omladék miatt kellett beszüntetni a munkát. Itt az agyagos-humuszos kitöltés felszínén egy ló /Equus caballus/ fogát találtuk, ezt dr.Kordos László határozta meg.

A barlangban 21 lezáráson 76 fő 410 munkaórát dolgozott.

Vértess László-barlang. 1980.nov.23-án Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel mért klímaadatok /elől a száraz hőmérséklet/:

Felszín		2,2- 1,4
I.terem	- 6 m	5,0- 4,2
Hasadék-terem	-16 m	6,2- 5,8
Lebujó alatt	-25 m	6,8- 6,2
Nagy hasadék	-35 m	7,6- 7,2
Nagy-terem	-41 m	7,5- 7,2
Travi-terem	-52 m	7,8- 7,6
Szifon-terem	-59 m	7,8- 7,8

Hapci-barlang

Továbbra is a bejárat alatti dugót bontottuk. 6,6 m mélységig kötörmelékes humuszban haladtunk. Ebből az anyagból néhány csontmaradvány is előkerült:

Sus scrofa	disznó
Bos sp.	marha
Capreolus capreolus	őz

A leletek kora holocén, nemrég kerülhettek a barlangba /dr.Kor-dos László meghatározása/.

6,6 m mélységben a kitöltés anyaga hirtelen megváltozott, a kötörmelékes humuszt sárgásbarna agyag váltotta fel. Benne néhány mm-es sárga, szürke agyaggumók, mészkő- és kalcittörmelék figyelhetők meg. Települési vastagsága 0,8-1,2 m. Ez alatt 10-20 cm vastagságban agyagos lösz, majd a barlang jelenlegi talppont-jáig - 9,7 m-ig - homokos lösz települ. Négy méter mélységtől a kitöltésben sok kalcitdarabot találtunk, köztük néhány 10-20 kg-os tömböt is. A kalcitok sárga, barna, vörös színűek, durva-kristályosak, felületük erősen korrodált, visszaoldódott.

A bontás a szűk bejárat nyílás és a bejárat alatti nagy kötömb miatt rendkívül nehézkes volt, mivel anyagkitermeléskor +2 főnek kellett a vödröt irányítani. Az USE Herman O. és Szilvássi A. csoportjai siettek segítségünkre agregátorral és ütvefuróval. Szeptemberi táborunkon közös erővel kb.4 m³ követ véstünk szét, a törmeléket kitakarítottuk. Ezután a munka lényegesen könnyeb-bé vált.

A korhadó bejáratí ácsolatot eltávolítottuk, a barlangszájra beton kutgyűrűt helyeztünk. Evvel a bejárat hosszú időre biztosítva van.

A barlangot decemberben felmértük.

Év végéig 9,7 m-es mélységet értünk el, úgy, hogy a járatot végig teljes szelvényben bontottuk. Kb.12 m³ anyagot termeltünk ki. Ezt 24 munkaturán 96 fő részvételével, 680 munkaóra teljesítésével értük el.

Biztató, hogy az esőzések után befolyó nagy mennyiségű viz a talppontról hamar elszivárog. Reméljük, ez a kitöltés maradé-kának kis vastagságát jelenti.

Szende-barlang

Husz alkalommal 98 fő 470 munkaórát dolgozott a feltáráson. Tüzetesen átvizsgáltuk az 1979-ben feltárt folyosószakaszt. A 12 m hosszban a nagyfoku feltöltöttség miatt csak kuszva járható rész mindkét végét omladék zárja le. Ennek megbontása az omlásveszély miatt lehetetlen. A falakon eróziós formák láthatók. A kitöltés felszínébe vízfolyási medrek vágódtak. Minden jel arra mutat, hogy itt valaha nagymennyiségű víz áramlott. Az áramlási irányok tanulmányozása után úgy döntötünk, hogy a bejáratú akna Ny-i beugróját bontjuk tovább. A beugró kb. 0,5 m-es mélyítése után váratlan akadályba ütköztünk. Az eddigi humuszos-kötőrmelékes kitöltés alatt rendkívül kemény anyag következett. Az eredetileg valószínűleg löszös-agyagos agyazott mészkő és kvarckavicsos réteget erősen vasas oldat cementálta. Ennek hatására ez betonkeménnyé vált. A mészkődarabok 1-15 cm nagyságúak, közepesen koptatottak. A kvarckavicsok 1-10 cm-esek, jól gömbölyítettek. A kötőanyag sárgás-barnás színű, néhol pirosas limonitos feldusulásokkal, 1-2 cm-es üregekkel, melyeket 1-2 mm-es fehér, fennőtt kalcit von be. A kvarckavicsok jelenléte a Kovács-hegyről történt szállításra utal.

Ezen a rétegen 2 m vastagságban kinlódtuk át magunkat, mely után ismét légterés járat következett. A kb. 4-5 m hosszú új szakasz bevezet a kuszoda D-i omladéka alá. Itt már biztonságosan, szálkővel határolt járatból lehet megkísérelni a továbbjutást.

A barlangot 1980.jun.15-én vázlatosan felmértük. Az ez utáni feltárással együtt mélysége kb. 11 m, összhosszúsága kb. 25 m.

Veres-hegyi-barlang

A barlang Tatabánya külterületén, az alsógallai Veres-hegy délnyugati lejtőjén található, kb. 270 m tszf. magasságban. Régóta ismert, többen is kutatták. 1980. elején mélysége kb. 15 m, összhosszúsága kb. 60 m.

Csoportunk 1980-ban kezdte meg a barlang rendszeres kutatását. Terveinkben szerepelt egy - a felszint néhány méterre megközelítő folyosón keresztül - új bejárat megnyitása, ezt azonban az OKTH és MKBT képviselőivel közösen tartott helyszíni szemle és tervegyeztetés után elhalasztottuk. Az eredeti bejáratot a nyár folyamán lezártuk, így a nyugodt munkavégzés feltételei adva vannak. Elharult a balesetveszély is, melyet az 5,5 m mély bejárati akna jelentett a kirándulók számára.

A feltáró munka a Bejárati-terem megtisztításával kezdődött. Itt a bejárat alatt nagymennyiségű törmelék és szemét halmozódott fel. Ez részben a felszínről került ide, részben a barlang különböző pontjain régebben végzett feltárási kísérletek terméke. A "szemétdomb" felső részét 0,4-1,5 m vastag kötöttméléses humusz alkotta. Alatta bolygatott, áthalmozott agyag volt, melyből az alábbi három típust lehetett megkülönböztetni:

- Sötét szürkésbarna, erősen humuszos. Kevés apró, üde felületű mészkötöttmélésű és faszénmaradványokat tartalmaz.
- Barna, vörösbarna, faszénmaradványos. Változó nagyságú, mállott felületű mészkötöttmélésű tartalmaz.
- Vörös, faszénmaradványokat, apró, mállott felületű mészkötöttmélésű tartalmaz.

Az agyagtípusok eredeti települési helyét eddig nem tudtuk megállapítani. A terem kitöltésanyagából - réteghez nem köthetően - kisebb kalcittömbök, valamint kis számban csontmaradványok és cseréptöredékek kerültek elő.

Az év végéig a termet megtisztítottuk, talpszintjét egy "tanufal" kivételével 1,5-4 m-rel süllyesztettük. A kitermelt kb.

16 m³-nyi anyagot a felszínre szállítottuk. A barlang így lényegesen megváltozott, mivel az eddig félig szálkőben, félig törmelékben haladó kukacjáratok megszűntek, beleolvadtak a Bejárati-terembe.

A Bejárati-terem kipucolásával lehetőség nyílt a terem ÉK-i sarkából induló járatok újrafeltáráására is. Ezek a 70-es évek elején még nyitottak voltak, azóta tömődtek el. Kb. 3 m³ törmelék kitermelésével újra járható a déli irányú /Fehér-terembe vezető/ és az északi /az ÉK-i ágba csatlakozó/ szakaszok. A bontás során itt elért kemény, kötött törmelék, sárga agyagréteg és az alatta található vörös agyag már eredeti településü.

A Fehér-terem alját Lendvay Á. leírása szerint 1965-ben még agyagos kitöltés alkotta. Jelenleg ez csak néhány helyen figyelhető meg, itt is nagymennyiségű kötött törmelék van felhalmozva. Innen kb. 3 m³ anyagot juttattunk a felszínre.

A munkák során előkerült csontmaradványokat dr. Kordos László határozta meg:

- Bejárati terem:

Bos sp.	marha
Ovis seu Capra	juh v. kecske
Felis catus	macska
Sciurus vulgaris	mókus
Cervus elaphus	szarvas
Talpa europaea	vakond
Lepus europaeus	mezei nyul
Homo sapiens	ember
Vulpes vulpes	róka
Canis lupus	kutya v. farkas

- Iker-terem:

Homo sapiens	ember
Cervus elaphus	szarvas

- ÉK-i folyosó:

Bos sp.	marha
---------	-------

A leletek holocén korúak.

A cseréptöredékek középkoriak. Meghatározásuk a tatai Kuny Domonkos Muzeumban történt.

A Fehér-teremben és az Iker-teremben etilén-glikolos rovarcsapdákat helyeztünk el, ezek anyaga figyelmetlenség miatt sajnos megsemmisült. A Fehér-teremben vett talajminta futtatása negatívnak bizonyult.

Összefoglalva az 1980. év a Veres-hegyi-barlangban elért eredményeit: 22 alkalommal 130 fő összesen 870 munkaórát dolgozott itt. Kb. 22 m³ anyagot termeltünk a felszínre, ezzel a bejáratközeli szakaszt sikerült rendeznünk. A barlangot lezártuk. A várhatóan sokéves további munkához a feltételeket megteremtettük.

Veres-hegyi-barlang. 1980.nov.30-án Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel mért klímaadatok /elől a száraz hőmérséklet/:

Felszín	-2,8--1,5
Bejárat	7,2- 6,8
Bejárat-terem	7,6- 7,2
Fehér-terem eleje	8,0- 7,6
Fehér-terem vége	8,0- 7,8
Iker-terem eleje	8,2- 7,8
Iker-terem vége	8,5- 8,4
ÉK-i ág közepe	8,8- 8,5
ÉK-i ág vége	8,8- 8,7
Ny-i ág eleje	8,6- 8,4
Ny-i ág vége	9,0- 8,8

Veres-hegyi 2.sz. kőfülke

Terepbejárás, a Veres-hegyi-kőrülke keresése közben bukkantunk rá 1979. őszén. /Az 1.sz.kőfülkét azóta sem találtuk meg./ 1980.szept.27-én vesztett pontokkal felmértük. A Veres-hegy déli, Tatabányára néző oldalában, a csucstól kb.50 m távolságban, kb.310 m tszf. magasságban található. Ovális bejárata sziklapad tövében nyílik. Bokrok takarják, nehezen lehet észrevenni.

Az 5 m hosszú, befelé enyhén lejtő üreg dachsteini mészkőben alakult ki, valószínűleg hévizes tevékenység hatására. Első részében a szögletes kifagyásos formák, belső kiöblösödésében a gömbüstök a jellemzőek. A bejárat közelében a falakon apró mészgömböcskék figyelhetők meg. A végpontnál a talpon durva-kristályos vörös kalcit található. Kitöltése humuszos kötőmelék. A fülke élővilága rovarokból, elsősorban szunyogokból áll.

Keselő-hegy

A Geológiai Szakközépiskola Barlangkutató Csoportjának munkaterülete, de az évek óta erősödő jó kapcsolat és együttműködés értelmében lehetőségeink szerint bekapcsolódtunk az itteni kutatómunkába.

A Keselő-hegyi-barlangban a tavaszi leszállásokon az ÉK-i ág végpontján dolgoztunk. Ennek eredményeként kb. 30 m-es új járatot tártunk fel, mely két kürtőből és egy ezeket összekötő közel szintes hasadékból áll. A nyári munkák az MKBT Vándorgyűlés ide tervezett turáinak előkészítését szolgálták. A veszélyesen omladékos szakaszokat megtisztítottuk, a nehezen járható aknába 35 m hágcsót szereltünk be.

A Keselő-hegyi 2.sz./Füstös/-barlangban ellenőrző turákat tettünk. Elkészítettük a barlang feltárási tervét, ezt a Geológiai Szakközépiskola rendelkezésére bocsátottuk. Megkíséreltük a feljutást a bejárat feletti kürtőbe, ez azonban nem sikerült. A Keselő-hegyi 3.sz.barlang 1980. tavaszán a bányaművelés során nyílt meg. Az OKTH felkérésére a barlangról részletes dokumentációt készítettünk.

Keselő-hegyi 3.sz. barlang

A tatabányai Keselő-hegy ÉNy-i oldalában, a Mész- és Cement-művek Kőbánya Üzemének területén található. Bejárata a 230 m tszf. magasságu bányaudvarról, a Keselő-hegyi-barlangtól délre, kb.200 m-re a kőbányafal 15 m-es magasságában nyílik. A le-robbantott törmeléken felkapaszkodva volt megközelíthető, ennek eltakarítása után már csak a felső bányaudvarról történő kötélerezskedéssel érhető el.

A barlang 1980. tavaszán a bányaművelés során nyílt meg. Bejáratára a Geológiai Szakközépiskola és a Vértes László Csoport barlangkutatói bukkantak rá. Ekkor még csak rövid szakasza volt járható, a belső részt omladék zárta el. Ezt a Szakközépiskola kutatói bontották ki. Felmérését a Vértes László csoport végezte el 1980. jun.1-én. A mérés állandósított pontokról /piros jelzés/,függőkompasszal és fokivvel történt.

E szerint a barlang hosszúsága 25 m, a legmélyebb és legmagasabb pontja közti szintkülömbőség 4 m.

Leírására mar csak részben volt lehetőség, mivel illetéktelenek rongálták, képződményeit kirabolták - s rövid időn belül szinte teljesen elpusztították.

A barlang felső triász un. dachsteini mészkőben alakult ki.

A kőzet vastagpados, dőlésiránya ÉK-i, dőlésszöge 10° . A mészkő világos barnasszürke, tömött, kemény, szilánkos törésű. Az üreg mentén 5-30 cm vastagságban bontott, sargás szineződésű, gyengén porlódó. Sűrű repedéshálózat járja át. A repedések ÉK-DNy, alárendelten erre merőleges irányúak, közel függőleges lefutásúak. A barlang járatainak irányát ez a tektonikai irányítotttság határozza meg.

A barlang egy kis teremből és egy ebből kiinduló, összeszűkülő -kitáguló folyosóból áll. A bejáratú termecske 5x2 m alapterületű, 0,5-1,5 m magas. Előtte kis sziklaterasz van, mely a kőfejtés során keletkezett. A terem nyugati sarkából induló folyosó 0,5-2,2 m széles, 0,3-2,6 m magas. Szűkebb részein csak kuszva, nehezen járható. Közepesen fejlett gömbfülkék láncolata alkotja. Két legjobban fejlett gömbfülkét a járószint felett 1 m-rel 0,5 m széles, 0,2-0,3 m magas kuszoda köti össze, ezen a rövid szakaszon a barlang két szintre oszlik. Ez után a fo-

lyosó ellaposodik, már nem járható, de bevilágítva az újra kitáguló járatot kb. 5-6 m-ig még lehet látni.

A barlangnak kitöltése eredetileg nem volt. A robbantási tevékenység hatására azonban több helyen omlás történt, a képződmények nagy része is ekkor szakadt le. Jelenleg a talpat kőtörmelék és az ásványképződmények törmeléke borítja. Ez a barlang bejárását rendkívül megnehezíti.

A barlang igazi érdekességét, értékét ásványgazdagsága, ennek szépsége adja meg. A falakat szinte mindenütt kristályképződmények borítják. Bár ezek felépítésében csak három ásvány - kalcit, barit és aragonit - vesz részt, változatos társulásaik, formagazdagságuk így is figyelemre méltóak.

Az anyakőzetten először 2-10 cm vastag kalcit vált ki. A kristályok rombosak, max. 2 cm nagyságúak, sárgás árnyalatúak, áttetszőek. A szabad kristálycsucson enyhe visszaoldódás tapasztalható. Ezt a kalcitréteget a barlang több részében is sárga színű mikrokristályos, 1-2 mm vastag kalcitlepel vonja be. A kalcitra több helyen, elszórt foltokban barit települ. Kristályai táblásak, kékeszöld színűek, élhosszuságuk a 30 mm-t vastagságuk az 5 mm-t is eléri. A baritkristályokon is megfigyelhető a visszaoldódás. Az ásványtársulás utolsó tagja, az aragonit formailag a leggazdagabb. A bejárat közeli szakaszon borsókő, a belső részen tükrisztályos formában képződött. A borsókő piszkosfehér színű, helyenként szürke vagy sárga szineződésű. Nem ritkák a borsószem nagyságú gömböcskék sem. A tükrisztályos forma hófehér, a kristálycsucok vitztiszták, átlátszóak. A kalcitra vagy baritra fennőve tenyérnyi halmazokat alkotnak, a belső nagy gömbfülke alatt kb. 3 m²-es felületet borítanak be. A tük általában 0,5-1 cm, maximálisan 2 cm hosszúak.

A Keselő-hegyi 3.sz. barlang keletkezésének alapjául a tektonikai preformációt tekinthetjük. ÉK-DNy irányú törésrendszere szervesen kapcsolódik a közeli Keselő-hegyi- és Keselő-hegyi 2. sz. barlangok hasadékrendszeréhez. Az előbbi barlangoktól eltérően itt a fő genetikai tényező nem a tektonika, hanem a feltörő melegvizek üregképző hatása volt. Ezt a melegvizes hatást a barlang jellegzetes formakincse, elsősorban a barit előfordulása bizonyítja. Sajnos a behatóbb vizsgálatok elvégzését a barlang gyors pusztulása megakadályozta, ez a bányaművelés figyelemmel kísérésével, az új üregek gyors vizsgálatával pótolható.

Pisznice-barlang

A barlang már a 70-es évek közepén felkeltette érdeklődésünket, terveztük kutatását. Ehhez újabb lendületet adott, hogy ez év elején sikerült hozzájutnunk Kadic O. - Vigh Gy. valószínűleg 1923-ban készült térképéhez. /Ez uton is köszönjük dr.Kordos László segítségét./ Néhány pótmérés - ezeket az elmult közel 50 évben történt változások tettek szükségessé - és az OKTH-val és MKBT-vel történt helyszíni egyeztetés után elkészítettük a barlang kutatási tervét. Feltételeztük, hogy az eddig ismert szakaszoktól Ny-ra további barlangjáratok helyezkednek el.

A barlang feltáró kutatására 1980.dec.27.-1981.jan.3. között táborot szerveztünk. Ezen csoportunk és az Ujpalota Sport Egyesület barlangkutatói vettek részt.

Az első bontási pont a főfolyosó átjáróját szegélyező tömelékhalmaz volt. Ennek eltávolításával egy rövid, néhány méteres vakjáratot sikerült feltárnunk. Továbbjutási lehetőség innen már nem volt.

Ezt követően a főfolyosó D-i kupolájából induló gömbfülkesor végpontját bontottuk meg. Itt egy kicsiny gömbfülkébe jutottunk, ahonnan szintén nem lehetett továbbjutni.

A harmadik feltárási kísérletet siker koronázta. December 29-én délután a főfolyosó un. ikerjáratának Ny-i kuszodája végpontját megbontva rövidesen feltárult a továbbvezető ut. Az új szakasz az eddig ismert járatokkal párhuzamos, kétszintes, összhosszúsága kb. 120 m. Képződményekben rendkívül gazdag, álló- és függő-cseppkövek, cseppkőoszlopok, görbe cseppkövek, borsókövek, kalcitkristályok, lublinit /szalmas kalcit/ képződmények diszitik. Az új barlangszakasz feltárását az OKTH-nak jelentettük, egyben a barlang védelme érdekében javasoltuk a mielőbbi lezárást. A barlang kutatása során ezideig kb. 10 m³ anyagot mozgattunk meg. 10 műszakban 68 fő összesen 240 munkaórát dolgozott itt. Az idő rövidege miatt - év végi feltárás - részletes dokumentációt 1981-ben tudunk készíteni.

A Pisznice-barlangban 1980. dec. 28-án, 29-én és 30-án klíma-méréseket végeztünk. A mérések Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel történtek, a délelőtti órákban, 18 mérési ponton.

1. Külszín
2. Bejárati-terem
3. Ny-i folyosó közepe
4. Ny-i folyosó végpontja
5. Főfolyosó a létra alatt
6. Létra melletti kuszoda
7. Kupola a létra fölött
8. Főfolyosó a nagy cseppkőnél
9. Főfolyosó az átjáró után
10. Főfolyosó, D-i kupola
11. Főfolyosó, D-i végpont
12. Főfolyosó az ikerjáratnál
13. Főfolyosó a forráscsatornánál
14. Főfolyosó a létrás kupolánál
15. Főfolyosó a hasadék előtt
16. Főfolyosó végpontja
17. K-i folyosó alsó járata
18. K-i folyosó felső vége

A méréseredmények ismeretében megállapíthatjuk, hogy a téli időszakban a külső klimatényezők erőteljesen csak a barlang létrás szakaszáig érvényesülnek. E választóvonal /+4 m szinteltérés/ után a hőmérséklet és páratartalom értékek közel azonosak. Kis eltérést mutat a főfolyosó forráscsatornája, mely feltehetőleg eddig ismeretlen barlangszakasszal van összeköttetésben. A 30-i értékeket a 29-én délután feltárt új barlangszakasz megnyílása befolyásolhatta.

Pisznice-barlang.1980. december 28-30-án Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel mért klímaadatok /elől a száraz hőmérséklet/:

1.	-1,1--0,1	-3,2--0,2	-3,2- 0,0
2.	1,9- 0,8	-1,0--0,3	1,8- 0,0
3.	6,2- 5,2	5,6- 5,2	5,8- 5,2
4.	5,0- 3,6	4,2- 4,0	4,2- 3,8
5.	7,5- 7,2	7,2- 6,0	4,8- 3,0
6.	10,2-10,2	8,0- 7,2	7,8- 7,8
7.	10,0- 9,8	10,0- 9,8	9,6- 9,2
8.	10,0- 9,9	10,0- 9,8	10,0- 9,8
9.	10,5-10,3	11,0-10,4	10,4-10,2
10.	10,6-10,4	10,4-10,2	10,4-10,2
11.	10,5-10,2	10,8-10,6	10,6-10,2
12.	10,6-10,4	10,0- 9,8	9,8- 9,8
13.	9,9- 9,6	10,0- 9,8	9,6- 9,6
14.	10,2- 9,9	10,0- 9,6	9,8- 9,6
15.	10,4-10,1	10,2-10,0	9,8- 9,6
16.	10,7-10,5	11,0-10,8	10,8-10,6
17.	10,0- 9,7	10,4-10,0	10,2-10,0
18.	<u>10,6-10,3</u>	<u>10,2-10,0</u>	<u>10,0- 9,8</u>
	dec.28.	dec.29.	dec.30.

4621.sz. kataszteri terület

Sárási-kői-barlang

A Sárási-kő D-i végében, a kőfejtőtől néhány méterre emelkedő sziklaszirt keleti falában nyílik. Bejárata 1,5 m széles, 2,2 m magas, messziről látható. Borostyán-kői-barlangként is említik, ez az elnevezés azonban téves, mivel földrajzilag is rossz megjelölést ad, a környék lakosai sem így ismerik.

A barlang vastagpados dachsteini mészkőben alakult ki. Közel K-Ny-i irányu, befelé enyhén lejtő és egyre szűkülő eróziós folyosó, valószínűleg egykori forrásbarlang maradványa. Első részében kifagyásos, belül az eróziós formák az uralkodóak. Végpontja közelében néhány kisméretű, elaggott cseppkő is megfigyelhető. A falak nedvesek, több helyen csepegés is van. A végpontnál kb. 2,5 m² területű, 5-10 cm mély tócsa képződött /1980. nov.23./. Ettől jobbra lapos járat vezet tovább, ez már nem járható. Kitöltése agyagos humusz és kötőrmelék. Állatvilága gazdag, szunyogok, pókok, lepkék figyelhetők meg, a tócsában béka tanyázik. Mivel a fény kb. 10 m-ig behatol a barlangba, eddig a vonalig a falakon mohák, zuzmók, kisméretű páfrányok nőnek. A bejárat közelében néhány cserje is megtelepedett.

Felmérése vesztett pontokkal történt, hossza 16 m.

Sárási-kői 2.sz.barlang

A Sárási-kői-barlangtól É-ra, kb. 150 m-re található. Bejárata sziklapad tövében nyílik, 1,2 m széles, 0,3 m magas, nehezen észrevehető.

Vastagpados dachsteini mészkőben, réteglapok között keletkezett lapos, közel szintes kuszoda, melyből több irányba is belátható további járat, de ezek már nem járhatók. A falakon eróziós bemélyedések, kisméretű elaggott cseppkövek figyelhetők meg. Kitöltése humusz és kötőrmelék. Élővilágát rovarok, elsősorban szunyogok alkotják.

Felmérése vesztett pontokkal történt, mért hossza 4 m.

Sárasi-kői 3.sz.barlang

A 2.sz.barlangtól É-ra, 5 m-re található. Széles, lapos üreg, vastagpados dachsteini mészkő réteglapjai között keletkezett, elsősorban kifagyással, de a falakon korróziós oldásnyomok is megfigyelhetők. Jellegzetes rétegrésbarlang. Kitöltése kevés humusz és kötőrmelék. Élővilágát rovarok, mohák, páfrányok alkotják.

Felmérve vesztett pontokkal. Hossza 6 m, legnagyobb beöblösődése 3 m.

Sárasi-kői 4.sz.barlang

A Sárasi-kő É-i oldalában található. Vastagpados dachsteini mészkőben kialakult tipikus kifagyásos rétegrésbarlang. Kitöltése kevés humusz és kötőrmelék. Élővilága: rovarok, mohák; Felmérve vesztett pontokkal. Hossza: 3 m.

4650.sz. kataszteri terület

Folytattuk a Nagy- és Kis-Pisznice területén található barlangok feldolgozását. Ez évben a hegy É-i és K-i oldalát vizsgáltuk át. Sok kis üreget találtunk, de ezek egyike sem ütötte meg a barlangméretet.

Azonosítottuk a szakirodalomban szereplő "Kosztics-féle nagy dachsteini mészkőfejtő kürtőjét" és a "Kosztics-féle vörös jura mészkőfejtő kürtőjét". Mindkettő teljesen fel van töltődve, így vizsgálatukat nem tudtuk elvégezni.

A Nagy-Pisznicei-zsombolyt többszöri keresés ellenére sem találtuk meg.

Érdemi munkát tulajdonképpen csak a Pisznice-barlangban tudtunk végezni. A Kadic O.-Vigh Gy.-féle térkép kiegészítésével - az ujonnan feltart szakasz kivételével - a barlangról komplett térképanyagunk van. Folyik a barlang irodalmának feldolgozása is.

Kutatótáborok

Halyagos. 1980.ápr.3-7.

Program: A Hapci- és Szende-barlangok bontása, a Vértés László-barlang szifonjának rendszeres ellenőrzése. Terepbejárások a Halyagoson és a Kovács-hegyen.

Létszám: 17 fő.

Kis-Gerecse. 1980.máj.16-18.

Program: A Tűzköves-barlang, Jura-zsomboly, Mese-barlang ellenőrzése. Pótmérések a Pisznice-barlangban. Terepbejárások a Nagy- és Kis-Gerecsén és Pisznicén.

Létszám: 14 fő + 17 vendég kutató.

János-forrás. 1980.jun.26-30.

Program: Az MKBT XXV. Országos Vándorgyűlésének terepi előkészítése, rendezése, utólagos tereprendezés. /Közösen a Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztállyal./

Létszám: a két csoportból kb. 50 fő.

Pusztamarót. 1980.dec.27.-1981.jan.3.

Program: A Pisznice-barlang feltáró kutatása. Turák a Jura-zsombolyba, kirándulások a Nagy- és Kis-Gerecsére, Pisznicére és a bajóti Öreg-kőre.
Szilveszter.

Létszám: csoportunkból és az Ujpalota Sport Egyesület barlangkutatóiból összesen 74 fő.

Turák

Gerecsei munkaturáink, terepbejárásaink során a hegység szinte valamennyi barlangjában megfordultunk ebben az évben. Kimondottan turázás ezen a területen turavezetések alkalmával történt. 8 alkalommal 152 vendéget - elsősorban kutatócsoportok tagjait, de más érdeklődőket is - kalauzoltunk. Leszállások voltak a Vértés László-, Keselő-hegyi-, Veres-hegyi-, Pisznice-, Tüzköves-barlangokba és a Jura-zsombolyba. A Barlangnapi turavezetésekről külön számolunk be.

Összesen 8 alkalommal volt uticélunk a Bükk-hegység. Többek közt részt vettünk a Mészáros-Lantos-émlékturán, a Herman Ottó csoport Bolhási-kutatótáborán. Tagjaink jártak az István-lápa-, Szepesi-, Hajnóczy-, Borókás II.sz., Bolhási-, Vesszősgerinci-barlangokban.

Az ország más karsztvidékein megfordulva jártunk a Naszályi-viznyelőbarlangban, az Aggteleki-karszton a Baradla-barlangban, az esztramosi Földváry-barlangban.

Klubélet

Klubfoglalkozásainkat csütörtöki napokon tartottuk a Bányász Művelődési és Oktatási Központban. Ezekon 55 alkalommal 575, átlagosan 10-12 fő vett részt.

Az összejövetelek célja a kutatási feladatok megbeszélése, egyeztetése mellett elsősorban a szakmai továbbképzés és a csoport ismeretterjesztő tevékenységének szervezése és lebonyolítása volt.

A szakmai továbbképzés az előző évinél rendszeresebbé, színvonalasabbá vált. A klubban elhangzott előadások:

Holló József: Elsősegélynyújtás

Taródi Péter: Barlangi mentés

Holló József: Elsősegélynyújtás a gyakorlatban

Dr.Kordos László: Mediterrán karsztok

Szenthe István: Az 1979. évi kubai-magyar barlangkutató expedíció

Hazslinszky Tamás: Az Alsóhegy barlangjai

A speleológiai vitakör keretében 14 alkalommal rendeztünk előadásokat, vitákat, általában a csoport aktuális feladataihoz kapcsolódó témákban. Tagjaink lehetőség szerint a Társulat előadásait, tanfolyamait is látogatták.

Ugyancsak klubunkban rendezte meg a Megyei Vöröskereszt emelt szintű elsősegélynyújtó tanfolyamát. Ezen csoportunkból 17 fő vett részt. Itt kel megemlítenünk, hogy a gyakorlati képzés is továbbfejlődött. Ennek keretében szikla- és kötéltechnikai, mentési gyakorlatokat, edzéseket tartottunk. Mindez szervesen kapcsolódik a Barlangi Mentőszolgálat helyi csoportjának felállításához.

Ismeretterjesztő tevékenységünk is fejlődött. Ez évben a Tb-i Fiúnevelő Otthonban, a Kertvárosi Bányász Művelődési Otthonban és a Tb-i Lánynevelő Otthonban tartottunk előadásokat, melyeken összesen 120 érdeklődő volt jelen.

A BMOK-ban rendezett előadásaink közül kiemelkedett a június 23-i, mely a barlangi dokumentációs kiállítás megnyitásakor hangzott el. Itt a résztvevők száma megközelítette a 100 főt.

A dokumentációs kiállítást a Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztállyal közösen rendeztük. 16 tablón 59 térképlapot és 77 fotót /46 gerezsei barlangról/, 4 vitrinben közel száz ásványt állítottunk ki. Másfél hónap alatt az anyagot több ezren tekintették meg, köztük a Társulat Vándorgyűlésének résztvevői is.

Több alkalommal társadalmi munkában dolgoztunk a BMOK-ban. Negyedévenként kötetlen zenés klubesteket rendeztünk. Az évvégző foglalkozáson jó munkájáért Heitz Ferenc, Pál Vince, Puskás György, Puskás Sándor, Tóth Zoltán és Vörös Gábor részesült jutalomban.

Barlangnapi krónika

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat XXV. Országos Vándorgyűlését - a Barlangnapot - ez évben csoportunk és a Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály közösen rendezte június 27-29. között Tatabányán, illetve a Gerecse-hegység városközeli területén. A rendezési munkákba bekapcsolódtak a Geológiai Szakközépiskola barlangkutatói is. A szakelőadásokra a Bányász Művelődési és Oktatási Központban került sor, a központi sátoertábor a János-forrás melletti réten volt. A programot szakmai előadások, felszíni és barlangi turák, fotóturák, barlangi ügyességi verseny, táboertüz alkották.

Június 28-án, szombat délelőtt a Bányász Művelődési és Oktatási Központban az alábbi szakelőadások hangzottak el:

Dr.Láng Sándor: A Gerecse és a Vértes karsztjai.

Dr.Gábori Miklós: A Szelim-lyuğ régészeti problémái.

Dr.Dénes György: A gercsei barlangok megismerésének története.

Dr.Kordos László: Öslénytani kutatások a Gerecse barlangjaiban.

Lendvay Ákos: A 4630-as kataszteri egység barlangjai.

Juhász Márton: Barlangkutató a Központi-Gerecsében.

Az előadásokat kilenc csoportbeszámoló követte, majd a Cholnoky-pályázat eredményhirdetésére került sor. Ez örömkre csoportunkat is érintette - az előző évinél egy helyezéssel előbbre lépve - második díjat vehettünk át.

Szombat délután került megrendezésre a barlangi ügyességi verseny a Marcel Loubens vandorkupáért. A Lengyel-barlangban és felszínen kijelölt utvonalon 13 csapat mérte össze tudását. A végeredmény a következő:

I. Alba Regia I.

II. Tektonik II.

III. BEAC

A résztvevők jól bírták a Lengyel-barlang meglehetősen nehéz levegőjét, egy csapat azonban itt feladta a versenyt. A jó elméleti és gyakorlati felkészültségre jellemző, hogy a győztesek 321 pontot, a második helyezettek 292 pontot, a harmadik helyezettek 259 pontot szereztek meg a maximálisan elérhető 378-ból.

Az időjárás a turázásnak sajnos nem kedvezett, kisebb megszakításokkal szinte állandóan esett az eső. A június 27-re tervezett kirándulások így el is maradtak. 28-án ezért az előzetes programon kívül - a barlangversenyen részt nem vevők számára - különturákat vezettünk. 29-én, vasárnap már az eredeti tervek szerint történtek a turainditások.

Legnépszerűbbnek a Vértés László-barlang bizonyult, 3 turán 35 fő kereste fel. A Lengyel-barlangban 13, a Keselő-hegyi-barlangban 4 érdeklődő járt. A felszíni kirándulásokon 27-en voltak. Így a tanulmányi kirándulásokon összesen 79 fő vett részt.

A Vándorgyűlésen közel háromezren - regisztráltan 240-en - vettek részt. Örvendetes, hogy a szakmai előadásokon is több mint másfélszázan jelentek meg. Ez a nem várt nagy érdeklődés - melynek természetesen nagyon örültünk - kisebb bonyodalmakkal járt, elsősorban az élelmiszerellátásban okozott zavart. Mentségünkre legyen mondva: a jelentkezési lapot negyvennél kevesebben küldték el, így ilyen nagy létszámra nem is gondolhattunk.

A Vándorgyűlésre a kőbányai csoporttal közösen ismertető füzetet jelentettünk meg, a résztvevők emléklakettet és emblémát kaptak.

Az eseményekkel a sajtó több ízben is foglalkozott.

Végezetül ez uton is köszönjük azt a segítséget, amellyel a Társulat és fenntartó szerveink lehetővé tették a Vándorgyűlés megrendezését.

Amerikai tapasztalatok

Csoportunk egy tagja 1980-ban néhány hetet az Egyesült Államokban töltött. Utja során 3 barlangot sikerült felkeresnie.

A Lost River Cave Pennsylvániában, Hellertown város közelében található. Több szintes, ma is aktív vízvezető barlang. Nevét is az alsó szintjén folyó patakról kapta, melynek eredete és elfolyása ismeretlen. Termeit helyenként szép cseppkőképződmények díszítik. Egyik szakaszában néhány fluoreszkáló képződmény látható.

A Crystal Cave inaktív vízvezető barlang ugyancsak Pennsylvániában, Kutztown mellett. A környék legrégebben ismert és leglátogatottabb barlangja. Homokkő fedő alatt fejlődött ki, így nagy, omladékos termeiben kevés a cseppkő. Szép kalcitkristályai hatalmas falfelületeket borítanak - innen kapta a barlang a nevét.

A Skyline Cave Virginiában, Front Royal település mellett található. 1937-ben tárták fel, miután létezését előzőleg tudományosan kimutatták. Több szintes, bonyolult üregrendszer. Dolomitos mészkőben fejlődött ki. Magas, keskeny folyosói szép eróziós formákat mutatnak. Ritka, de nagyméretű cseppkővei rendkívül szépek. A barlang igazi látványossága az egyik alsó szinten képződött kalcitkristályok tömege. Az ágas-bogas hófehér kővirágok néhol a 30 cm-es nagyságot is elérik. Az ásványvilág orchideáinak nevezik őket.

Végül néhány észrevétel az itt látott barlangokkal kapcsolatban.

A kiépített barlangok reklámja nagyon jó. Az utak mentén már 4-500 km-re is hirdetőtáblák vannak felállítva. Az ország minden részén ingyenes!, színes, szép kivitelű prospektusok kaphatók. A barlangok közelében szállodák, szórakozóhelyek, üzletek találhatóak. Érezhető a "vendégcsalogatás". Mindez meg is látszik a látogatottságon. Egy-egy kisebb, nem különösen látványos barlang forgalma is vetekszik pl. a Baradláéval.

A képződmények védelme kiválóan megoldott. Ahol szükség van rá, korlátok, rácsok, dróthálók védik a féltett kincseket. Ez néha túlzásnak hat, rontja az összképet, de a célt tökéletesen szolgálja.

A lámpaflórát ahol kell irtják, de ahol lehetséges, ott kihasználják. Pl. a Skyline Cave-ben egymás mellett az üdezöld növényzet és a Rósfhér kalcitkristályok gyönyörű színhatást adnak.